

การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือซอฟต์แวร์เพื่อการจัดทำโครงสร้างข้อมูลเส้นทาง
ในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

นายสังกร์ เสียงสินชาติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ ภาควิชาศึกษาคอมพิวเตอร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-766-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A DESIGN AND DEVELOPMENT OF SOFTWARE TOOLS FOR IMPLEMENTATION OF ROUTE
DATA STRUCTURE IN GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM

Mr. Songkorn Siangsuebchart

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Computer Science
Department of Computer Engineering

Graduate School

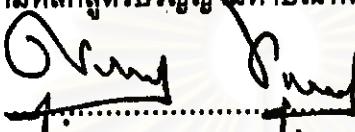
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

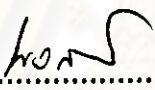
ISBN 974-639-766-4

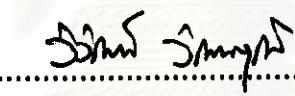
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือชี้อพ์ท์แวร์เพื่อการจัดทำโครงสร้าง
 ข้อมูลเส้นทางในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
 โดย นาย สงกรณ์ เสียงสินชาติ
 ภาควิชา วิศวกรรมคอมพิวเตอร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ วิวัฒน์ วัฒนาวุฒิ
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทธิพงศ์ วิญญุประดิษฐ์

บันทึกวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บันทึกวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
 หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

 คณบดีบันทึกวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มงคลช์ โควิสารัช)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
 (อาจารย์ วิวัฒน์ วัฒนาวุฒิ)

 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทธิพงศ์ วิญญุประดิษฐ์)

 กรรมการ
 (อาจารย์ ดร. อิทธิ ตวีสิริสัตยวงศ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สถาบันวิทยาการคอมพิวเตอร์

สังก์สูตร เส้นทาง : การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือซอฟต์แวร์เพื่อการจัดทำโครงสร้างข้อมูลเส้นทางในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (A Design and Development of Software Tools for Implementation of Route Data Structure in Geographic Information System) อ. ที่ปรึกษา : อ. วิวัฒน์ วัฒนาวุฒิ, อ. ที่ปรึกษาawan : ผศ. สุทธิพงษ์ วิญญาประดิษฐ์, 94 หน้า, ISBN 974-639-766-4.

โดยทั่วไปข้อมูลเส้นทางในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์จะถูกกำหนดด้วยชุดของข้อมูลส่วนของเส้นที่เรียกว่าเส้นที่ต่อเนื่องกันและมีข้อมูลลักษณะเฉพาะอย่างเช่นช่วงเวลาที่ใช้ในการเดินทาง การจัดแบ่งข้อมูลลักษณะเฉพาะต่างๆ ในสภาพความเป็นจริงอาจจะไม่สอดคล้องกับข้อมูลส่วนของเส้นจนด้องปรับเปลี่ยนข้อมูลส่วนของเส้นเพื่อให้รองรับการเพิ่ม ลด หรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลลักษณะเฉพาะ ความไม่อิสระต่อกันระหว่างโครงสร้างข้อมูลเส้นทางและโครงสร้างข้อมูลส่วนของเส้นเป็นการเพิ่มภาระการจัดการ การบำรุงรักษาระบบ และอาจส่งผลกระทบด้านประสิทธิภาพการใช้งานในที่สุด

ด้วยแนวคิดการแปลงส่วนแบบพลวัตที่แยกการจัดการข้อมูลเส้นทางออกจาก การจัดการข้อมูลส่วนของเส้นท่าให้สามารถที่จะกำหนดข้อมูลเหตุการณ์ซึ่งก็คือข้อมูลลักษณะเฉพาะของเส้นทางได้โดยอิสระในมุมมองของผู้ใช้ โครงสร้างข้อมูลเส้นทางในแนวคิดนี้จะกำหนดขึ้นจากข้อมูลส่วนของเส้นที่เป็นพื้นฐานและประกอบไปด้วยค่าระยะของแต่ละเส้นทางซึ่งจะใช้ในการอ้างอิงข้อมูลเหตุการณ์ที่ปรากฏบนเส้นทาง ข้อมูลเหตุการณ์แปลงออกได้เป็น 2 ประเภทหลักคือข้อมูลเหตุการณ์ซึ่งเส้นและข้อมูลเหตุการณ์ซึ่งตำแหน่ง โดยที่สามารถสร้างประเภทข้อมูลเหตุการณ์ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัด

งานวิจัยนี้ได้ออกแบบโครงสร้างข้อมูลเส้นทาง ข้อมูลค่าระยะ และข้อมูลเหตุการณ์ซึ่งเส้นและข้อมูลเหตุการณ์ซึ่งตำแหน่ง อีกทั้งได้พัฒนาชุดเครื่องมือซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการดำเนินงานกับโครงสร้างข้อมูลเส้นทาง พร้อมทั้งโปรแกรมด้นแบบที่พัฒนาขึ้นจากชุดเครื่องมือดังกล่าว ได้มีการทดสอบโดยจัดสร้างข้อมูลเส้นทางหลวงจากแผนที่ทางหลวง มาตราส่วน 1:1,800,000 ของกรมทางหลวงโดยใช้ข้อมูลส่วนของเส้นที่จัดเก็บในชีบูจีโอเอสเมินพื้นฐานในการดำเนินงาน โครงสร้างข้อมูลและโปรแกรมด้นแบบสามารถที่จะรองรับการสร้างข้อมูลเส้นทางจากข้อมูลส่วนของเส้น และสามารถจัดทำข้อมูลเหตุการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏอยู่บนเส้นทางโดยไม่มีผลกระทบกับข้อมูลส่วนของเส้น อีกทั้งสามารถที่จะสร้างข้อมูลเหตุการณ์ได้มากตามด้องการและเท่าที่จะมีเนื้อที่ในการจัดเก็บ

C818722 : MAJOR COMPUTER SCIENCE

KEY WORD: Route Data Structure / Event / Geographic Information System / Visual Basic Programming

SONGKORN SANGSUEBCHART : A DESIGN AND DEVELOPMENT OF SOFTWARE
TOOLS FOR IMPLEMENTATION OF ROUTE DATA STRUCTURE IN GEOGRAPHIC
INFORMATION SYSTEM. THESIS ADVISOR: WIWAT VATANAWOOD, THESIS
CO-ADVISOR: ASSIST. PROF. SOOTTIPONG WINYOOPRADIST, 94 pp.

ISBN 974-639-766-4.

Basically, route data in geographic information system is defined by a set of contiguous segments with many types of attribute distributed along the route. Practically, the segmentation of attributes may not conform to the underlying segments and causes some modification of segments for each attribute assigned. The dependency of route data structure on segment data structure causes an overhead for managing and maintaining route data and may finally reduces the operational performance.

With Dynamic Segmentation concept, route management is isolated from segment management so that event data and route's attributes can be manipulated transparently in user view. Route data in this concept is defined from the underlying segments and contains the measurement that is used for referencing event data on the route. The event data is classified as either linear or point event from which unlimited number of events can be supported.

This thesis proposes a design of abstract data type of route data, measurement data, linear event data and point event data. The software tools for manipulating route data structure are developed. The software prototype is developed by using these tools and tested by building the routes of the club of Department of Highways' 1:1,600,000 highway map on the underlying segment data in CU-GIS. The route data structure and the prototype illustrate the formation of each route with the independence of segments. The creation of event data along route does not cause any modification of segments. The event data could be defined as much as needed up to the disk space limitation.

ភាគវិទ្យា..... គិតវិទ្យាល័យសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេស
សាស្ត្រ..... គិតវិទ្យាល័យសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេស
ថ្ងៃការសិក្សា..... 2541

តាមមីនីជីនិតិ.....
តាមមីនីជីនាជារយៈពីរក្រុម.....
តាមមីនីជីនាជារយៈពីរក្រុមរ่วំ.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของอาจารย์ วิวัฒน์ วัฒนาวุฒิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ. สุทธิพงษ์ วิญญุประดิษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ร่วม รวมถึง ผศ. นงลักษณ์ โควิตรัช และ อาจารย์ ดร. อิทธิ คริสตีสัตยวงศ์ คณะกรรมการ ซึ่งทุกท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการ วิจัยมาโดยตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ ที่นี่

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจน สำเร็จการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๓
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๔
กิจกรรมประการ	๙
สารบัญ	๙
สารบัญตาราง	๑๖
สารบัญภาพ	๗๙
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2 งานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 ชี้ยูจีโอเอส	6
2.1.1 ส่วนประกอบของชี้ยูจีโอเอส	6
2.1.2 โครงสร้างข้อมูลส่วนของเส้นในชี้ยูจีโอเอส	7
2.2 แนวคิดการจัดแบบสำรวจผลวัด	8
2.2.1 เทคนิคการจัดเก็บข้อมูลส่วนของเส้นในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์	9
2.2.2 การกำหนดเส้นทางในแนวคิดการจัดแบบสำรวจแบบผลวัด	9
2.2.3 การกำหนดภาระทางในแนวคิดการจัดแบบสำรวจแบบผลวัด	10
2.2.4 การกำหนดข้อมูลเหตุการณ์ในแนวคิดการจัดแบบสำรวจแบบผลวัด	11
3 การออกแบบโครงสร้างข้อมูลเส้นทาง	13
3.1 การออกแบบโครงสร้างข้อมูลเส้นทาง	13
3.1.1 นิยามของข้อมูลเส้นทาง	13
3.1.2 ผลการออกแบบโครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลเส้นทาง	16
3.1.3 การจัดการข้อมูลเส้นทาง	19
3.2 การออกแบบโครงสร้างข้อมูลเหตุการณ์	20
3.2.1 นิยามของข้อมูลเหตุการณ์	20
3.2.2 ผลการออกแบบโครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลเหตุการณ์	23
3.2.3 การจัดการข้อมูลเหตุการณ์	25

บทที่

3.3 การออกแบบโครงสร้างข้อมูลสัญลักษณ์	27
3.3.1 โครงสร้างข้อมูลสัญลักษณ์เชิงเส้น.....	27
3.3.2 โครงสร้างข้อมูลสัญลักษณ์เชิงทำแท่ง	28
3.4 การออกแบบโครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลเชิงเส้นในหน่วยความจำลักษณะ	30
4 การทดสอบโครงสร้างข้อมูลเส้นทาง	32
4.1 การจัดการข้อมูลเส้นทาง	32
4.2 การจัดการข้อมูลเหตุการณ์.....	34
4.3 การแสดงข้อมูลระบบเส้นทาง.....	36
4.4 การสอน datum ข้อมูลเหตุการณ์	37
4.5 การปรับปรุงข้อมูลเหตุการณ์.....	37
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	39
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	39
5.2 ข้อเสนอแนะ	42
รายการอ้างอิง	44
ภาคผนวก	45
ภาคผนวก ก. ซอฟต์แวร์ด้านแบบการจัดการโครงสร้างข้อมูลเส้นทาง	46
ภาคผนวก ข. โครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลส่วนของเส้นในชีบูลิโอเอส	52
ภาคผนวก ค. การใช้งานซอฟต์แวร์ด้านแบบ	62
ประวัติผู้วิจัย	94

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 3.1 โครงสร้างตารางข้อมูลพื้นฐานของข้อมูลเส้นทาง (Road_Route)	17
ตาราง 3.2 โครงสร้างตารางข้อมูลพื้นฐานของข้อมูลค่าระยะของเส้นทาง (Road_Section)	18
ตาราง 3.3 โครงสร้างตารางข้อมูลเหตุการณ์เชิงเส้น	24
ตาราง 3.4 โครงสร้างข้อมูลเหตุการณ์เชิงตำแหน่ง.....	25
ตาราง 3.5 โครงสร้างตารางสัญลักษณ์ข้อมูลเชิงเส้น.....	28
ตาราง 3.6 โครงสร้างตารางสัญลักษณ์ข้อมูลเชิงตำแหน่ง	29
ตาราง 4.1 ประเภทของข้อมูลเหตุการณ์อุบัติเหตุบนเส้นทาง	35
ตาราง 4.2 ประเภทข้อมูลเหตุการณ์เชิงเส้นชนิดทางหลวงบนข้อมูลเส้นทาง	35
ตาราง 5.1 การคำนวณเนื้อที่ที่ควรจะต้องจัดเก็บข้อมูลเส้นทาง.....	41
ตาราง ก-1 กระบวนการย่อยและฟังก์ชันการทำงานในโมดูล Route.BAS	47
ตาราง ก-2 กระบวนการย่อยและฟังก์ชันการทำงานในโมดูล Event.BAS	48
ตาราง ก-3 พอร์มนหรือหน้าต่างที่มีในส่วนการติดต่อกับผู้ใช้	49
ตาราง ก-4 กระบวนการย่อยที่สร้างเพื่อเตรียมในพอร์มหลักของชีบูจีโอเอส	51
ตาราง ก-1 ตารางแสดงประเภทของข้อมูลลักษณะเฉพาะ	71
ตาราง ก-2 ตารางแสดงเครื่องหมายเบรียบเทียบในประโยคเงื่อนไข	73
ตาราง ก-3 ตารางแสดงตัวกระทำทางตรรก.....	74

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

หน้า

รูปที่ 1.1 ตัวอย่างข้อมูลส่วนของเส้นที่เป็นพื้นฐานของข้อมูลเชิงเส้น	1
รูปที่ 1.2 การเพิ่มข้อมูลส่วนของเส้นเพื่อรองรับข้อมูลจำนวนซึ่งทางคณิตาณ	2
รูปที่ 1.3 การเพิ่มข้อมูลลักษณะเฉพาะประเภทผิวทางลงในข้อมูลส่วนของเส้น.....	3
รูปที่ 1.4 ข้อมูลส่วนของเส้นที่จัดเก็บสำหรับแต่ละประเภทข้อมูลลักษณะเฉพาะ	3
รูปที่ 2.1 โครงสร้างส่วนการทำงานหลักของโปรแกรมชีบูจิไอเอต.....	6
รูปที่ 2.2 การจัดเก็บข้อมูลส่วนของเส้นกันสายต่างๆ ในระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์.....	9
รูปที่ 2.3 เส้นทางกันสาย A ทั้งหมดบนส่วนของเส้น	10
รูปที่ 2.4 ค่าระยะของเส้นทางถนน A ที่คำนวณได้	10
รูปที่ 2.5 ข้อมูลเหตุการณ์เชิงเส้นของคุณภาพผิวนบนถนน A	11
รูปที่ 2.6 ข้อมูลเหตุการณ์เชิงตำแหน่งของจุดรับส่งผู้โดยสารบนถนน A	12
รูปที่ 3.1 ข้อมูลเส้นทางที่สร้างบนข้อมูลส่วนของเส้น	14
รูปที่ 3.2 ข้อมูล 2 เส้นทางที่ใช้ข้อมูลส่วนของเส้นเดียวกัน	14
รูปที่ 3.3 ข้อมูลส่วนของเส้นที่จะสร้างเป็นเส้นทางต่อเนื่องกันทั้งหมดและไม่มีทางแยก	15
รูปที่ 3.4 มาตรวัดระยะที่คำนวณจากส่วนของเส้นที่มีพิกัด	15
รูปที่ 3.5 การกำหนดพิกัดทางของข้อมูลเส้นทางจะมีผลกับค่าระยะ	16
รูปที่ 3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างตารางข้อมูล RoadArcXY Road_Section และ Road_Route 19	19
รูปที่ 3.7 ข้อมูลเหตุการณ์ที่กำหนดจากค่าระยะ	21
รูปที่ 3.8 ข้อมูลเหตุการณ์เชิงตำแหน่งบนเส้นทาง	21
รูปที่ 3.9 เหตุการณ์เชิงเส้นและเชิงตำแหน่งที่ปรากฏอยู่บนเส้นทางเดียวกัน	22
รูปที่ 3.10 การกำหนดตำแหน่งข้อมูลเหตุการณ์บนส่วนของข้อมูลที่มีพิกัดทางตรงไป	22
รูปที่ 3.11 การกำหนดตำแหน่งข้อมูลเหตุการณ์บนส่วนของข้อมูลที่มีพิกัดทางย้อนกลับ	23
รูปที่ 3.12 ความสัมพันธ์ระหว่างตารางข้อมูลในระบบเส้นทาง	26
รูปที่ 3.13 ความสัมพันธ์ระหว่างตารางข้อมูลเหตุการณ์เชิงเส้นกับตารางสัญลักษณ์เชิงเส้น	28
รูปที่ 3.14 ความสัมพันธ์ระหว่างตารางข้อมูลเส้นทางกับตารางสัญลักษณ์เชิงเส้น	28
รูปที่ 3.15 ความสัมพันธ์ระหว่างตารางข้อมูลเหตุการณ์เชิงตำแหน่งกับตารางสัญลักษณ์เชิง ตำแหน่ง	29
รูปที่ 3.16 โครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลเชิงเส้นในหน่วยความจำหลัก	30
รูปที่ 3.17 ตัวอย่างการสร้างข้อมูลเชิงเส้นในหน่วยความจำ	31
รูปที่ ก-1 ส่วนประกอบของเครื่องมือซอฟต์แวร์การจัดการระบบเส้นทาง	46

สารบัญภาค(ต่อ)

หน้า

รูปที่ ข-1 โครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลส่วนของเส้นในชีวิจิโออีส	52
รูปที่ ข-2 โครงสร้างข้อมูล ArcPointer และ ArcXY	56
รูปที่ ข-3 โครงสร้างข้อมูลที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของโครงสร้าง	60
รูปที่ ค-1 ขั้นตอนการทำงานกับระบบข้อมูลเส้นทาง	63
รูปที่ ค-2 การเลือกข้อมูลส่วนของเส้นจากหมายเลขอ้างทางหลวง	65
รูปที่ ค-3 ผลการกำหนดจุดเริ่มต้นเส้นทาง	67
รูปที่ ค-4 หน้าต่างการแก้ไขโครงสร้างตารางข้อมูลเส้นทาง	70
รูปที่ ค-5 การเลือกข้อมูลเส้นทางจากการกำหนดเงื่อนไข	72
รูปที่ ค-6 หน้าต่างการแก้ไขข้อมูลลักษณะเฉพาะของทุกระเบียน	75
รูปที่ ค-7 หน้าต่างการแก้ไขข้อมูลที่ละระเบียน	76
รูปที่ ค-8 หน้าต่างการแสดงรายละเอียดข้อมูลเส้นทาง	77
รูปที่ ค-9 หน้าต่างผลการสอบถามค่าระยะ	78
รูปที่ ค-10 หน้าต่างการสร้างข้อมูลเหตุการณ์	78
รูปที่ ค-11 หน้าต่างการเลือกข้อมูลเหตุการณ์	79
รูปที่ ค-12 หน้าต่างการกำหนดข้อมูลเหตุการณ์	80
รูปที่ ค-13 หน้าต่างการนำเข้าและแก้ไขข้อมูลเหตุการณ์	81
รูปที่ ค-14 หน้าต่างการแสดงรายละเอียดข้อมูลเหตุการณ์	83
รูปที่ ค-15 หน้าต่างการเพิ่มข้อมูลเหตุการณ์เชิงตัวแหนงเพื่อแสดงบนแผนที่	85
รูปที่ ค-16 ตัวแหนงที่จะเป็นไปได้ของค่าระยะที่ 250	86
รูปที่ ค-17 ตัวแหนงของค่าระยะที่ 250 ระหว่างคู่ของค่าพิกัดในส่วนของเส้น	86
รูปที่ ค-18 การคำนวนหาค่าพิกัดจากค่าระยะ	87
รูปที่ ค-19 หน้าต่างการจัดการการแสดงข้อมูล	88
รูปที่ ค-20 หน้าต่างการกำหนดสัญลักษณ์	89
รูปที่ ค-21 หน้าต่างการกำหนดสัญลักษณ์ข้อมูลเชิงตัวแหนง	90
รูปที่ ค-22 ข้อมูลเหตุการณ์ที่แสดงตามสัญลักษณ์ที่กำหนด	90
รูปที่ ค-23 การกำหนดการไม่แสดงข้อมูล	91
รูปที่ ค-24 ภาพที่แสดงบนแผนที่หลังกำหนดไม่แสดงข้อมูลเหตุการณ์เชิงเส้น	92
รูปที่ ค-25 การเปลี่ยนลำดับการแสดงข้อมูล	92
รูปที่ ค-26 แผนที่แสดงผลการเปลี่ยนลำดับการแสดงข้อมูล	93